

საქართველოში ხალხური მედიცინის ტრადიციები და „მედეას ბაღის“ სამკურნალო მცენარეები

*მირანდა გურგენიძე,
ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის
სახელმწიფო უნივერსიტეტის დოქტორანტი
mirandagurgenidze5@gmail.com*

აბსტრაქტი

საქართველოში საუკუნეების მანძილზე დაგროვილი მკურნალობის მეთოდები და სამედიცინო განათლება დაკავშირებულია ქვეყნის გეოგრაფიულ მდებარეობასთან, მრავალფეროვან ბუნებასთან, ტრადიციებთან, ისტორიასთან და სამკურნალო საშუალებების გამოყენების ცოდნასთან.

სტატიაში განხილულია საქართველოში ხალხური მედიცინის განვითარების მოკლე ისტორია და მედეას ბაღის სამკურნალო მცენარეები. აღწერილია ზოგიერთი სამკურნალო მცენარის გავრცელების გეოგრაფიული თავისებურებები და მათი ძირითადი სამკურნალო დანიშნულება.

საკვანძო სიტყვები: საქართველო, ხალხური მედიცინა, მედეას ბაღი, სამკურნალო მცენარეები, გეოგრაფია

TRADITIONS OF FOLK MEDICINE IN GEORGIA AND MEDICINAL PLANTS OF "MEDEA'S GARDEN"

*PhD student Miranda Gurgenidze
Iv. Javakhishvili Tbilisi State University
mirandagurgenidze5@gmail.com*

Abstract

The treatment methods and knowledge accumulated in Georgia over the centuries are related to the country's geographical location, diverse nature, traditions, history and knowledge of the use of medicinal products.

The article discusses a brief history of the development of folk medicine in Georgia and the medicinal plants that were used in the garden of Medea's time. The geographical features of the distribution of some medicinal plants and their main medicinal purpose are described.

Key words: Georgia, Folk Medicine, Garden of Medea, medical plants, geography

შესავალი

საქართველოში ხალხური მედიცინის ტრადიციები ათასწლეულებს ითვლის. საქართველოს მოსახლეობაში საუკუნეების მანძილზე დაგროვილი მკურნალობის მეთოდები და ცოდნა უკავშირდება ქვეყნის გეოგრაფიულ მდებარეობას, მრავალფეროვან ბუნებას, სამკურნალო საშუალებების გამოყენების ტრადიციებს, ისტორიას და ცოდნას. ამგვარი ცოდნა გადაცემოდა როგორც სპეციალური წიგნების, ისე

ოჯახური ტრადიციების, თქმულებების, ან ზეპირი სახით. დადგენილია, რომ საქართველოში მცენარეთა სამკურნალო თვისებების შესახებ ცოდნას, რამდენიმე ათასი წლის წინ, ფართო აღიარება ჰქონდა იმდროინდელ მსოფლიოში.

საქართველოში დღემდე, ხალხურ მედიცინასთან დაკავშირებული ბევრი ოჯახია ცნობილი. მათ უძველესი დროიდან მოსდევთ ცოდნა, რომლითაც სამკურნალო მცენარეებსა და მინერალურ წყლებს გამოიყენებდნენ. სამკურნა-

ლო მცენარეები გამოიყენებოდა ჭრილობის შესახორცებლად, საკეისრო გაკვეთის, ტრეპანაციის და სისხლის გადასხმისას, შხამსაწინააღმდეგო საშუალებების დასამზადებლად და სხვ.

ცნობილია, რომ სამკურნალო პრეპარატების გამოყენება ხშირად ხანგრძლივი დროით ხორციელდება, რასაც მისი ეფექტურობის შემცირება და წამალდამოკიდებულების გაძლიერება მოსდევს. ცნობილია ისიც, რომ ქიმიური პრეპარატების მიღებას გვერდითი ეფექტიც მოსდევს, რაც კიდევ უფრო ამძიმებს მკურნალობის შედეგებს, უარეს შემთხვევაში კი ხელს უწყობს ახალი დაავადების განვითარებას. ამის გამო, თანამედროვე მსოფლიოში მუდმივად იზრდება ბუნებრივი წარმოშობის სამკურნალო საშუალებათა გამოყენება არაერთი დაავადების პროფილაქტიკისთვის.

ადამიანის ჯანმრთელობაზე მცენარეების გავლენის შესახებ უძველესი წყაროებიდან არის ცნობილი. მედიცინისა და ფარმაციის განვითარებამდე ადამიანები მხოლოდ მცენარეული და ცხოველური წამლებით სარგებლობდნენ. სამკურნალო მცენარეებს და მათგან მიღებულ ფიტოპრეპარატებს გააჩნიათ ის არსებითი უპირატესობა, რომ ადამიანი იღებს მონათესავე ნივთიერებათა კომპლექსს, ადვილად შეითვისება ორგანიზმის მიერ, იშვიათად იწვევს გვერდით ალერგიულ მოვლენებს და არ გააჩნია აკუმულაციის თვისება (მ. შენგელია, 1979).

კვლევის მეთოდები

სტატიაზე მუშაობისას გამოვიყენეთ საქართველოს სამკურნალო მცენარეების შესახებ არსებული სამეცნიერო ლიტერატურა და ისტორიული წყაროების შედარებითი ანალიზის მეთოდი (კარაბადინი, 2017, ვახუშტი ბაგრატიონი, 1997 წ.). გარკვეული როლი ითამაშა კარტოგრაფიულმა, გეოგრაფიულმა და საველე კვლევის მეთოდებმა, რომლის მეშვეობითაც განიხილებოდა საქართველოს ბიოლოგიური და ლანდშაფტური მრავალფეროვნება. ხალხური მედიცინის განვითარების ანალიზისთვის განსაკუთრებული მნიშვნელობა ჰქონდა ისტორიული წყაროების ანალიზს. ის საშუალებას გვაძლევს სრულად შევაფასოთ საქართვე-

ლოში ხალხური მედიცინის განვითარების ეტაპები, პოტენციალი და პერსპექტივები.

შედეგები

1. მედეას ბალის მცენარეები

ანტიკური ხანის ქართულმა მედიცინამ წარუშლელი კვალი დატოვა მსოფლიო მედიცინის ისტორიაში. აღსანიშნავია, რომ სიტყვა მედიცინა დაკავშირებულია კოლხეთის (დასავლეთ საქართველო) ლეგენდარული მეფის აიეტის ქალიშვილის, მედეას სახელთან (დაახლ. ძვ. წ. XIV-XIII საუკუნე). იგი თავისი ეპოქის სახელგანთქმულ მკურნალად ითვლება. მედეას სამკურნალო მცენარეთა ბალი და ამგვარ მცენარეთა გამოყენების ეფექტურობა ცნობილი იყო მთელი ანტიკური სამყაროსთვის. მას განუმეორებელი გამოცდილება ჰქონდა მედიცინის, ფარმაციის და კოსმეტიკის არაერთი მიმართულებით, რაც კარგად იცოდა ჰეროდოტემ, ქსენოფონტემ, არისტოტელემ, ჰეკატე მილეტელმა, აკუსილამ არგოსელმა, სკილაქსემ და ანტიკური ხანის სხვა გამოჩენილმა მეცნიერმა თუ ისტორიკოსმა. აღსანიშნავია, რომ გამოჩენილი გერმანელი ექიმის, ბოტანიკოსის, მედიცინის ისტორიკოსის *კურტ იოაჰიმ შპრენგელის* (1766-1833) მედიცინის პრაგმატული ისტორიის ხუთტომეული კოლხური მედიცინის ისტორიით იწყება.

ინფორმაციას საქართველოში სამკურნალო მცენარეების აქტიურ გამოყენებაზე, ვხვდებით ჯერ კიდევ ანტიკურ ხანაში მოღვაწე აპოლონიოს როდოსელის „არგონავტიკაში“. ცნობილია, რომ კოლხეთის დაბლობზე გაშენებული იყო „ჰეკატეს ბალი“, სადაც ორმოცზე მეტი სამკურნალო მცენარე მოჰყავდათ. მაგალითად, იქ გაშენებული ყოფილა ცერცველა, ვენერას თმა (გვიმრა), ძაღლყურძენა, პაპირუსი, ყოჩივარდა, ლავანდი, პიტნა, ზაფრანა, ყაყაჩო, კატაბალახა და სხვა. უძველესი სამკურნალო მცენარეები, რომლებიც დღესაც ფართოდ გამოიყენება მედიცინაში, არის: ასკილი, დიდგულა, ვირისტერფა, მრავალძარღვა, ქრისტესისხლა, ანწლი, ყოჩივარდა, ბარამბო და მრავალი სხვ. (ნუნუნავა ნ., 1959).

მცენარის ფოტო

დასახელება ქართულად (ლათინურად), მახასიათებლები, გავრცელება

პიტნა (Mentha) – მრავალწლოვანი ბალახოვანი მცენარე, საქართველოში ველურად იზრდება 4 სახეობა: ომბალო (Mentha pulegium), მინდვრის პიტნა (Mentha arvensis), წყლის პიტნა (Mentha aquatica), ტყის პიტნა (Mentha longifolia). იზრდება მთის ქვედა და შუა სარტყლის ტენიან მდელოებზე, ტყის პირებზე, ბუჩქნარებში, მდინარეთა სანაპიროებსა და სხვა ადგილებში. პიტნა მრავლდება ვეგეტატიურად. პიტნის ფოთოლი და ყვავილეთი შეიცავს ეთეროვან ზეთს (1,5 – 3,5% მშრალ წონაზე), რომლის ძირითადი კომპონენტი მენტოლია. ფოთლისაგან დამზადებულ ნაყენს იყენებენ მედიცინაში სპაზმოლიზურ და ტკივილგამაყუჩებელ საშუალებად.

კატაბალახა (Valeriana) – მრავალწლოვანი ბალახოვანი მცენარე. საქართველოში იზრდება 10 სახეობა (მათგან 2 კავკასიის ენდემია). სამკურნალო კატაბალახა (Valeriana officinalis) ყველაზე ფართოდ გავრცელებული სახეობაა. იზრდება 1,5 მ-მდე, გვხვდება ტყისპირებსა და ბუჩქნარებში. საქართველოში იზრდება, აგრეთვე, კოლხური კატაბალახა (Valeriana colchica), რომელიც, ასევე, დიდი რაოდენობით შეიცავს ეთეროვან ზეთს და ვალერიანის მჟავას. კატაბალახას პრეპარატებს (ექსტრაქტი, ნაყენი სპირტსა და ეთერზე) იყენებენ ნერვული აგზნების, უძილობის, გულსისხლძარღვთა სისტემის ნევროზის დროს და სხვა.

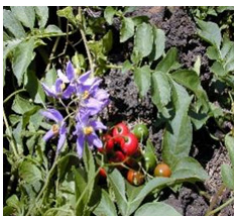

ცერცველა (ლათ. Vicia) – მრავალწლოვანი ბალახოვანი მცენარე, საქართველოში ყველგანაა გავრცელებული.

ბალახის ნახარში აძლიერებს ნაღვლის დენას, გააჩნია შემკვრელი თვისება, გამოიყენება ჭვალის დროს, აგრეთვე გასტრიტის, კუჭის წყლულის მკურნალობაში. ამცირებს ადამიანის ორგანიზმში სითხის დანაკარგს. ხალხურ მედიცინაში ცერცველას ფოთლის ნაყენს იღებენ ოფლდამდენ საშუალებად, ფესვებს კი ბუასილის და სისხლიანი ფაღარათიანობის სამკურნალოდ.

ვენერას თმა (გვიმრა, AdiantumCapillus-Veneris), 20-30 სმ სიგრძის ყლორტებიანი გვიმრა, ორ ან სამჯერ დანაწევრებული თითისებური, ნაზი, მოკლე ჯამიანი ფოთლებით. შეიცავს მთრიმლავ ნივთიერებებს, სიმწარეებს, შაქარს, ცოტა ეთერულ ზეთს. ძველად იყენებდნენ ხველის სანინა-აღმდეგოდ.

ძალყურძენა (Solanum) – მრავალწლოვანი, იშვიათად ერთწლოვანი ბალახები, ნახევრად ბუჩქებია ან ბუჩქებია, ზოგჯერ ხეებიც. სწორი, მსოფლიოში ცნობილია 1700-მდე სახეობა, აქედან 11 გვხვდება საქართველოში, საშუალო მთის ტყეებში. სამკურნალოდ გამოიყენება ბალახი და ნაყოფი. ნაყოფი ხასიათდება ტკივილგამაყუჩებელი, შარდმდენი, სიცხის-დამწვევი, ამოსახველებელი, ანტირევმატული თვისებებით. ამშვიდებს ნერვულ სისტემას, აუმჯობესებს მხედველობას. ძალყურძენას პრეპარატები ხალხურ მედიცინაში გამოიყენება მუცელში ტკივილის, შარდის ბუშტის, შარდკენჭოვანი და ნალველკენჭოვანი დაავადებების, ათეროსკლეროზის, რევმატული დაავადებების, წყლულების, ჩირქოვანი დაავადებების სამკურნალოდ.

ყოჩივარდა (*Cyclamen vernalis* Sm.) გავრცელებულია საქართველოს ტყეებში. მშრალი სახით გამოიყენება ღვიძლის და გინეკოლოგიური დაავადებისას, ნევრალგიის, ფრონტიტის და ჰაიმორიტის საწინააღმდეგოდ.

ლავანდი (*Lavandula*) – ბალახები, ბუჩქბალახები და ბუჩქები. ცნობილია 25-ზე მეტი სახეობა, ძირითადად გავრცელებულია ხმელთაშუაზღვისპირეთში. მისი ზეთი, ძირითადად, აბაზანებისათვის გამოიყენება. ყვავილების ნახარში დასამშვიდებელი საშუალებაა, აყურებს ტკივილებს, ანესრიგებს მჟავიანობას. მის ზეთს ხმარობენ რევმატიზმის, გრიპის, ძლიერი გულისცემის, გაღიზიანებების და სხვ. სამკურნალოდ.

ზაფრანა (*Crocus*) – მრავალწლოვანი ბალახოვანი მცენარე, საქართველოში მისი 5 სახეობაა ცნობილი. ძირითადად გვხვდება მაღალ მთებში, ალპურ ზონაში. მას სხვადასხვა სამკურნალო პრეპარატების – ნაყენების, ექსტრაქტების, თვალის წვეთების დასამზადებლად იყენებენ იგი წმენდს სისხლს, ანესრიგებს მენტრუალურ ციკლს. გამოიყენება გაციების, ხველის, ასთმის სამკურნალოდ; ეხმარება დიარეის, ანემიის დაავადებისას; მკურნალობენ უშვილობას, პოტენციის ამაღლებას. იგი დადებითად მოქმედებს ღვიძლზე, ნერვულ და გულისსხლძარღვთა დაავადებებზე, რევმატიზმზე, ანესრიგებს ნივთიერებათა ცვლას.

დიდგულა (*Sambucus nigra*) – მაღალი (3-6 მ) ტოტეგაშლილი ბუჩქი ან დაბალი ხე. საქართველოში თითქმის ყველგან იზრდება – ტყეებში, ტყისპირებსა და ხეებში, უმთავრესად ტენიან ფერდობებზე. მის ყვავილს, გაშრობის შემდეგ იყენებენ, როგორც ოფლმდენ საშუალებას, გაციების, ქრონიკული ბრონქიტის, ბრონქოექტაზების დროს, გრიპისა და ანგინის საწინააღმდეგოდ. მისი პრეპარატები გამოიყენება, აგრეთვე, ღვიძლის ზოგიერთი დაავადების, ხოლო როგორც შარდმდენი საშუალება – თირკმლის დაავადების დროს, დამწვრობის, ჭრილობებისა და ძირმაგარების სამკურნალოდ, ნევრალგიისა და სახსრების ტკივილებისას.

ანწლი (*Sambucus ebulus*) – მრავალწლოვანი ბალახოვანი მცენარე, გვხვდება მთელ საქართველოში. ახასიათებს გავრცელების ფართო დიაპაზონი. სამკურნალოდ გამოიყენება: ფესვი, ნაყოფი, ყვავილი, ფოთოლი, ყლორტი, ფესვი. არის შარდმდენი, ოფლმდენი, დიაბეტის საწინააღმდეგო, ანტისეპტიკური და ამოსახველებელი საშუალება. ხალხურ მედიცინაში მისგან დამზადებულ ჯემს იყენებენ ტუბერკულოზისა და ბუასილის სამკურნალოდ. ფესვების ნახარშს – თერკმელების დაავადებისას; ყვავილების ნახარშს – გაძნელებული შარდვისას; ფოთლების ნახარშს – ნაწლავების კოლიტისას. ასევე, გამოიყენება სასუნთქი გზების კატარის, ნევრალგიის, რევმატიზმის, ჭინჭრის და სხვა დაავადებების სამკურნალოდ.

ნახ. 1. მედეას ბალის ზოგიერთი სამკურნალო მცენარე და მისი მახასიათებლები

საქართველოში სამკურნალო საქმიანობისა და წამალთმკეთებლობის შესახებ ცნობები ანტიკური ხანის თითქმის ყველა უცხოელ მწერალს, ისტორიკოსსა და გეოგრაფს აქვს. ეს გარემოება მეტად მნიშვნელოვანია და იმაზე მიუთითებს, რომ მთელი რიგი ძვირფასი სამკურნალო მცენარის შეგროვების, დამზადებისა და მოხმარების გარკვეული წესები, რომლებიც საქართველოში იცოდნენ, მეზობელ ქვეყნებში დიდ ინტერესს იწვევდა (სააკაშვილი, გელაშვილი, 1956). იგივეს მოწმობს რომაელ, ბიზანტიელ, ფრანგ, გერმანელ, სპარსელ, ინგლისელ და სხვა მოგზაურთა, მისიონერთა და მეცნიერთა ცნობები (მინდაძე ნ., 2002).

2. საქართველოს სამკურნალო მცენარეები და მათი მრავალფეროვნება

ცნობები საქართველოში სამკურნალო მცენარეების მნიშვნელობისა და გეოგრაფიის შესახებ, XVIII საუკუნის დასაწყისში მოცემული აქვს ვახუშტი ბაგრატიონს წიგნში „აღწერა სამეფოსა საქართველოსი“ (1997). იგი ეყრდნობოდა შუა საუკუნეებში საქართველოში გავრცელებულ სამედიცინო წიგნებს, სადაც მოცემულია ცნობები მრავალი ველური და კულტურული მცენარის სამკურნალო მნიშვნელობასა და გამოყენების შესახებ.

შუა საუკუნეების საქართველოში სამკურნალო წიგნს კარაბადინი ეწოდებოდა. იგი, შინაარსის და დანიშნულების მიხედვით, სამი სახის იყო: სამკურნალო (ექიმებისთვის), საოჯახო (მოსახლეობისთვის) და მოკლე (ცნობარის სახით). საქართველოში შესწავლილი და მოცემულიარსხვადასხვა ავტორის და სხვადასხვა პერიოდში (XI, XII, XV და XIX საუკუნე) შედგენილი კარაბადინი. მათში, გარდა ქართულისა, ასახულია არაერთი ეპოქის ბერძნული, რომაული, არაბული, სპარსული, რუსული და სხვა ხალხების სამედიცინო ცოდნა, აღწერილი და დახასიათებულია სამკურნალო საშუალებები. მათში განხილულია დაავადების გამოვლენასა და მკურნალობასთან დაკავშირებულ მეთოდები, საკვები პროდუქტების და სამკურნალო საშუალებების თვისებები, იმ დროს არსებული მედიცინის თითქმის ყველა მიმართულება,

აღწერილია ბუნებრივი ფაქტორების სამკურნალოდ გამოყენების გამოცდილება.

საქართველოში სამკურნალო მცენარეები ყველა რეგიონში მოიპოვება და მოიხმარება. ეს განპირობებულია წინაპართა მიერ დატოვებული ცოდნით, გამოცდილებით და რეცეპტებით. მოსახლეობის უდიდესი ნაწილი მიიჩნევს, რომ ხალხური მედიცინა საკმაოდ ეფექტური და უსაფრთხოა. სამკურნალო მცენარეების შესწავლა და კულტივაცია, სოფლის მეურნეობის ამ დარგის განვითარება, საქართველოს ბუნებრივი მრავალფეროვნებიდან გამომდინარე, ქვეყნის ეკონომიკური განვითარების მნიშვნელოვანი წინაპირობა შეიძლება გახდეს.

მცენარეულობის შეფასებიდან განსაკუთრებული მნიშვნელობა ენიჭება მის სახეობრივ შემადგენლობას, იარუსიანობას, ასაკს და სხვ. ცნობილია, რომ სამედიცინო-გეოგრაფიული თვალსაზრისით, ეფექტურობით გამოირჩევა შერეული, პოლიდომინანტური და რამდენიმე იარუსიანი ტყეები, რომლის ფორმირებაშიც რამდენიმე სახეობის მცენარეულობა ან მარადმწვანე ელემენტები მონაწილეობს.

სამკურნალო მცენარეები შეიძლება დავყოთ ორ ჯგუფად: ხალხურ მედიცინაში (ეთნომედიცინა) და თანამედროვე მედიცინაში გამოყენებული სამკურნალო მცენარეები. მათ შორის მკვეთრი საზღვრის გავლება არ შეიძლება, რადგან მათი სამკურნალო თვისებები ხშირად ერთნაირია. თვით თანამედროვე მედიცინაში გამოყენებული მცენარეებიც შეიძლება დაიყოს ორ ქვეჯგუფად: სამეცნიერო სამედიცინო და პრაქტიკული დანიშნულების მცენარეებად. პირველს მიეკუთვნებიან ის მცენარეები, რომლებიც შედიან სახელმწიფო ფარმაკოპეაში და, შესაბამისად, მათი სამედიცინო წარმოებაში გამოყენება ნებადართულია ჯანმრთელობის დაცვის სამინისტროს მიერ. მეორე ჯგუფში შედიან ის სამკურნალო მცენარეები, რომლებიც თანამედროვე მედიცინისათვის ცნობილია, როგორც სამკურნალოწამლო მცენარეები, მაგრამ ისინი შეტანილი არ არიან ფარმაკოპეაში. ეს ის მცენარეებია, რომელთაც ფართო გამოყენება ჰქონდათ ხალხურ მედიცინაში (შ. შეთეკაური, 2011).

დედამინაზე ფართოდ გავრცელებულ მცენარეებს შორის სამკურნალოდ საქართველოს ფლორის ბევრი იშვიათი და ენდემური მცენარეა გამოყენებული. ამასთან, ერთი და იგივე მცენარე ხშირად მრავალმხრივად შეიძლება იყოს გამოყენებული. ზოგიერთი (მაგ., ლემა, შხამა, დიყი, ძაღლყურძენა და სხვ.) ერთდროულად არის როგორც სამკურნალო, ისე შხამიანი მცენარე. ამას განაპირობებს მცენარეში სხვადასხვა ნივთიერების როგორც შემადგენლობა, ისე მათი გამოყენების დოზები. საქართველოს ფიზიკურ-გეოგრაფიული პირობების ნაირგვარობა და კონტრასტულობა, განსხვავებული ფიტოლანდშაფტური მდებარეობა მცენარეული სამყაროს განსაკუთრებულ სიმდიდრესა და მრავალფეროვნებას განაპირობებს. საქართველოს ფლორა მოიცავს უმაღლეს მცენარეთა 4 ათასზე მეტ სახეობას, რომელთა შორის 700-მდე გამოიყენება სახალხო მედიცინაში, 200-მდე კი მეცნიერულ მედიცინაში (შ. შეთეკაური, 2011).

დღეისათვის არსებული სამკურნალო პრეპარატების დაახლოებით 30% მცენარეული ნედლეულისგან მზადდება. ნედლეულის წყაროდ გამოიყენება როგორც ველურად მოზარდი, ასევე კულტივირებული მცენარეები, ამან გამოიწვია ზოგიერთ რაიონში სასარგებლო მცენარეების რესურსის ამოწურვა. სამკურნალო მცენარეები წარმოადგენს ჩვენი ქვეყნის ფარმაცევტული მრეწველობისათვის საჭირო ნედლეულის თითქმის ნახევარს. ქართულ ხალხურ მედიცინას უდიდესი დროიდან ეყრება საფუძველი და ქართველ ერს ხალხური მედიცინის უდიდესი თვითმყოფადი კულტურა და ტრადიციები გააჩნია. ჩვენს ქვეყანაში ხალხური მედიცინის მიმართულება ყოველთვის ეპოქის მოთხოვნილებათა დონეზე იყო განვითარებული. დღეს საქართველო მრავალფეროვან სამედიცინო მცენარეებს იყენებს.

დასკვნა

საქართველოში სამკურნალო მცენარეები აქტიურად გამოიყენება მოსახლეობის მიერ, რაც განპირობებულია ტრადიციებით და ეფექტიანობით. საქართველოში არსებობს მრავალი

სამკურნალო მცენარე, რომლებიც დიდი პოპულარობით სარგებლობს, თუმცა სამკურნალო მცენარეების სრული პოტენციალის გამოყენება არ ხდება. მოსახლეობა, ხშირ შემთხვევაში, თავს იკავებს ტრადიციული საშუალებების გამოყენებისგან, რაც დაკავშირებულია გარკვეული ინფორმაციის არქონასთან. მათ შორისაა: დოზირება, მიღების წესი და სხვ. შესაბამისად, ამ დარგის პოპულარიზება გამოიწვევს მოსახლეობის ინტერესის გაზრდას და სამკურნალო მცენარეების ინტენსიურ გამოყენებას.

საქართველოში სამკურნალო მცენარეების გამოყენების მრავალსაუკუნოვანი ისტორია არსებობს. თუმცა, ამ თვალსაზრისით, ბევრი მცენარე კვლავ შეუსწავლელია. მიუხედავად ამისა, სამკურნალო მცენარეებზე მოთხოვნილება დღითიდღე იზრდება, ისინი ვერ შეცვალა სინთეზური გზით მიღებულმა ქიმიურმა პრეპარატებმა, პირიქით, მათი უპირატესობა კიდევ უფრო მნიშვნელოვნად გამოიკვეთა იმის გამო, რომ მცენარეში ფოტოსინთეზის შედეგად მიღებული ნივთიერებები წარმოიქმნება ცოცხალ უჯრედში, რომელსაც ბევრი საერთო გააჩნია ცხოველურ უჯრედთან (საერთო სტრუქტურა, მსგავსი ბიოქიმიური პროცესები და სხვა). ცხოველური უჯრედი იკვებება მცენარის მიერ წარმოქმნილი ორგანული ნივთიერებებით, ყოველივე აქედან გამომდინარე, ადამიანის ორგანიზმისათვის სამკურნალო მცენარეების მიღება ადვილი და ეფექტურია, არ არის ტოქსიკური და არ იწვევს შემდგომ უარყოფით მოვლენებს ორგანიზმში.

დისკუსია

საქართველოში მცენარეებით მკურნალობა კულტურის ნაწილია, მათი მოყვანა და მარავლებაც გაუკონტროლებელია, შესაბამისად, ამ კუთხით კვლევების და შესაბამისი ლონისძიებების გაფართოება ხელს შეუწყობს ამ მცენარეების რაციონალურ გამოყენებას და მათი მრავალფეროვნების შენარჩუნებას.

საქართველოს ყველა რეგიონში ვხვდებით გარკვეული სახის სამკურნალო მცენარეებს. თუმცა აღსანიშნავია, რომ სხვადასხვა ანთრო-

პოგენული და ბუნებრივი ფაქტორების გამო, სამკურნალო მცენარეების ნაკლები პოპულა-
ამ მცენარეების შენარჩუნება სულ უფრო და რიზაცია ხელს უწყობს ამა თუ იმ მცენარის
უფრო ძნელი ხდება, მაგრამ, მეორე მხრივ, ველურ პირობებში არსებობას.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. ვახუშტი ბაგრატიონი, აღწერა სამეფოსა საქართველოსი, თბილისი, 1997. გვ. 348.
2. კარაბადინი. ხალხური სამკურნალო რეცეპტები, 2017.
3. შ. შეთეკაური, ბიომრავალფეროვნება. 2013, გვ. 221.
4. რ. შენგელია, მედიცინის ისტორია. 2012, გვ. 345.
5. <https://www.who.int/en/news-room/fact-sheets/detail/the-top-10-causes-of-death>